

OSALLISTUVA VANTAA-OHJELMA

Hyväksytty XX.XX.2022



Ohjelman tavoite



Haluamme, että kaikilla vantaalaisilla on mahdollisuus tulla kuulluksi ja kokea osallisuutta. Kaupungin työntekijöiden, johdon ja luottamushenkilöiden tulee edistää hyvinvointia ja luottamusta, ja siinä osallisuustyö voi olla merkittäväksi avuksi. Osallistuminen ei ole pelkkää äänestämistä ja vaikuttamista, vaan myös omaehtoista aktiivisuutta, yhteisöllisyyttä ja kuulumisen tunnetta.

Visiomme on, että Vantaan asukkaat kokevat osallisuutta omassa elämässään ja kuuluvuutta kaupunkiin ja lähiympäristöönsä. Heillä on yhteisöjä, joissa toimia ja tulla arvostetuiksi. He vaikuttavat aktiivisesti kaupunkiin ja yhteiskuntaan.

Erilaisia osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja tarvitaan täydentämään edustuksellista demokratiaa, lisäämään turvallisuutta ja rakentamaan kuulut ylittävää keskusteluilmapiiriä. Yhdenvertaisen osallisuuden toteutuminen vaatii kaikille saavutettavia osallistumisen mahdollisuuksia ja tukea erilaisille asukasryhmille. Osallistuva Vantaa -ohjelman tavoitteena on tuoda osallisuuden edistäminen osaksi kaikkien työntekijöiden toimintaa ja näkökulmaksi kaikkeen tekemiseen.



Jokainen kaupungin työntekijä voi arakisissakin asukkaiden kohtaamisissa vaikuttaa osallisuuden kokemuksiin!

Ohjelman sisältö

Osallistuva Vantaa –ohjelma koostuu tästä visuaalisesta, tiiviistä ohjelmasta ja pidemmästä taustoittavasti dokumentista.

1. [Esipuhe](#)
2. [Johdanto](#)
3. [Muuttuva vaikuttaminen](#)
4. Osallistuva Vantaa –malli
 1. [Osallisuuden johtaminen](#)
 2. [Osallisuuspalveluiden tehtävät](#)
5. Osallistuva Vantaa ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet
 1. [Päätavoitteet](#)
 2. [Vahvistamme alueellista osallisuutta](#)
 3. [Kokeilemme ja kehitämme osallisuuden digiratkaisuja](#)
 4. [Kohtaamme ja käymme puntaroivaa keskustelua](#)
 5. [Tuemme hiljaisten ryhmien osallisuutta](#)
 6. [Suora osallistuminen täydentää edustuksellista demokratiaa](#)
6. [Valmisteluprosessi](#)
7. [Liitteet](#)





Esipuhe



Me Vantaalla suunnittelemme ja kehitämme palveluita yhdessä vantaalaisten kanssa. Haluamme olla kaupunki, jossa asukkaiden on hyvä olla ja kaupunki, joka antaa tulevaisuuden näkymiä asukkailleen.

Osallisuus ei ole itsestään selvää, vaan vaatii onnistuakseen järjestelmällistä ja pitkäjätkoisä tukea sekä erilaisia vuorovaikutuskeinoja. Toki äänestäminen on tärkeä keino vaikuttaa, mutta tänä päivänä tarvitaan monipuolisia ja erilaisia osallisuuden keinoja. Myös kaupunkimme kansainvälistyminen edellyttää uusia osallisuuden muotoja. Lisäksi on tärkeää voida vaikuttaa tässä ja nyt, eikä vain määrävuosin.

Osallisuuden vahvistamisessa on kyse ennen kaikkea luottamuksen rakentamisesta. Jotta kuntaorganisaation ja kuntalaisten välille voi syntyä luottamuksellinen suhde, on vuorovaikutuksen oltava tiivistä ja tasapuolista.

Osallisuutta kehittäessä on tärkeää muistaa, että kyse ei ole vain lakisääteisen velvollisuuden täyttämisestä vaan aidon vaikuttamismahdollisuuden tarjoamisesta, ja se tarkoittaa myös vallan antamista kuntalaisille. Ei siis olla vain kuuntelevinaan, vaan aidosti kuunnellaan ja etsitään yhdessä ratkaisua.

Kunnalla on myös tärkeä tehtävä toimia asukkaan tukena elämän vaikeissa tilanteissa ja erilaisilla tavoilla edistää vantaalaisten osallisuutta omassa elämässään. Paljon tästä merkittävästä työstä tapahtuu osana arkista puurtamista eikä sitä välttämättä edes havaita osallisuuden edistämiseksi.

Osallisuuden pitää olla myös helppoa ja iloa tuottavaa. Yhteistyön ja luottamuksen kulttuuri on meille vantaalaisille kaiken toiminnan kivijalka. Rento ja rohkea Vantaa haluaa olla tässäkin asiassa edellä muita.

Kaupunginjohtaja Ritva Viljanen



Vantaalla osallistumisella on pitkät juuret

Vantaan kaupungin ensimmäinen osallisuusmalli on vuodelta 2013. Se päivitettiin 2017 Osallistuva Vantaa – malliksi.

Mallin myötä Vantaalle syntyi osallisuutta koordinoiva tiimi.

2019 luotiin poikkihallinnolliset strategiateemat vuosille 2020–2021. Niistä yksi oli osallisuus.



Osallisuuden edistämisen perusta

Osallisuuden perusta on lakisääteinen.

Suomen perustuslaissa säädetään yksilön oikeudesta osallistua yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen ja itseään koskevaan päätöksentekoon.

Kuntalain mukaan valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista kunnan toimintaan.



Mitä tarkoitamme osallisuudella?

Osallisuutta voi tarkastella hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja vaikuttamisen näkökulmasta, portaina tai erilaisten muotojen kautta.

Tässä ohjelmassa käsittelemme osallisuutta ensisijaisesti osallisuutena kunnassa ja yhteisöissä, vaikuttamisena kaupungin palveluihin ja lähiympäristöön sekä osattomuuden ehkäisynä.

Muuttuva vaikuttaminen



Osallistuva Vantaa -ohjelman valmistelussa osallisuuteen vaikuttaviksi tulevaisuuden trendeiksi nousivat:



Vaikuttamisen tulee olla helppoa

- Matalasta äänestysprosentista huolimatta vantaalaisia kiinnostaa lähiympäristöön ja arjen valintojen kautta vaikuttaminen. Yli puolet vantaalaisista on kiinnostunut vaikuttamaan kaupungin ja oman asuinalueensa kehittämiseen, mutta alle kolmannes tiesi, miten voi osallistua. Enemmistö haluaa vaikuttaa ja ottaa kantaa, jos he voivat tehdä sen helposti kotoa tai arkisten valintojen kautta

Vuorovaikutus rakentaa luottamusta

- Luottamus julkisiin instituutioihin on Suomessa verrattain korkea, mutta niiden ihmisten osuus, jotka uskovat voivansa vaikuttaa poliittisiin prosesseihin, pieni verrattuna muihin korkean luottamuksen maihin. Myös Vantaalla valtaosa luottaa kunnan toimivan asukkaiden, mutta alle viidennes koki, että kuntalaisten mielipiteitä kuunnellaan. Suurimmaksi osallistumisen esteeksi koettiin tiedotuksen riittämättömyys.

Näennäisosallistumisesta aitoon vaikuttamiseen

- Asukkaiden ajatusten ja mielipiteiden näkyminen päätöksissä motivoi osallistumaan. Motivaatiota ylläpitää myös nopea reagointi palautteisiin ja perustelut, kun mielipide hylätään. Huonosti toteutettu osallistuminen ja etenkin näennäinen osallistuminen voi heikentää kuntalaisten luottamusta kuntaan.

Asukasliikkeet kumppaneina

- Järjestöjen ulkopuolella tapahtuvan yhteisöllisen toiminnan suosio on kasvanut ja haastaa vakiintuneita organisaatiota ja instituutiota. Kaupunkien ja kuntien on tulevaisuudessa mietittävä tapoja olla vuoropuhelussa kansalaisliikkeiden kanssa sekä tukea järjestöjen ulkopuolista asukasaktiivisuutta ja innostusta.

Muuttuva kunta

- Hyvinvointialueiden syntyminen muuttaa radikaalisti kunnan tehtäviä ja toimintaympäristöä. Jatkossakin kuntalaisten ja hyvinvointialueen asukkaiden tulee voida vaikuttaa omaan sekä oman palveluunsa että palveluiden kehittämiseen ja arviointiin.

Osallisuuden johtaminen

Seuraavalla sivulla on kuvattu osallisuuden johtaminen ja koordinaattiorakenne. Kuvion yläosassa näkyvät tärkeimmät ohjaavat dokumentit ja kunkin pääasiallinen käyttöalue.

Kaupungin hallitus päättää osallisuustyöstä Osallistuva Vantaa -ohjelmassa ja muissa ohjelmissa sekä strategiassa. Hallitukselle raportoidaan Osallistuva Vantaa ohjelman etenemisestä.

Kaupungin johtoryhmä vastaa osallisuuden strategisesta johtamisesta eli seuraa toteutumista ja päättää operatiivisista kysymyksistä ohjelmakauden aikana.

Osallisuuden koordinointiryhmä vastaa Osallistuva Vantaa -ohjelman valmistelusta, toteuttamisen koordinoinnista, seurannasta ja raportoinnista. Lisäksi ryhmä koordinoi toimialojen osallisuussuunnitelmien päivittämistä. Koordinointiryhmän valmistelijana toimivat **Osallisuuspalvelut**.

Toimialojen johtoryhmät osallistuvat Osallistuva Vantaa -ohjelman valmisteluun sekä päättävät oman toimialansa osallisuussuunnitelmista. Johtoryhmien vastuulla on myös osallisuuden johtaminen omalla toimialallaan esimerkiksi henkilö- ja muiden resurssien kautta.



Ohjaavat dokumentit:

Strategia: Linjat, painopisteet

Osallistuva Vantaa –ohjelma:
Tavoitteet, yhteiset toimenpiteet

Toimialan osallisuus-suunnitelma: Osallistuva Vantaa -ohjelman toteuttaminen toimialalla, omat tavoitteet ja toimenpiteet

Linjaaminen, tavoitteiden asettaminen

Kaupungin hallitus

Kaupungin johtoryhmä

Koordinointi, seuranta, raportointi, ohjelman valmistelu

Linjajohtaminen

Osallisuus-palvelut

valmistelu

Osallisuuden koordinointiryhmä

Toimialojen johtoryhmät

Toimialan koordinointi

Kakun viestintä- ja vuorovaikutustiimi

Kajon osallisuustyöryhmä

Kason viestintä- ja vuorovaikutustiimi

Katon viestintä- ja vuorovaikutustiimi

Toimialan ja palvelualueiden yhteistyö

Kakun osallisuusfoorumi

Osallisuusyhteyshenkilöt

Kason osallisuustyöryhmä

Viestintä- ja osallisuusryhmä

Toiminta, toiminnan kehittäminen

Palvelualueet

Palvelualueet

Palvelualueet

Palvelualueet

Sosiaali- ja terveystoimen rakenteen korvaa hyvinvointialueen koordinaattorakenne

Osallisuuspalvelujen tehtävät



Osallisuuspalvelut on osallisuustyötä kaupunkitasoisesti koordinoiva tiimi, joka toimii osana Kaupunkikulttuurin viestintä- ja vuorovaikutustiimiä.

Kehittäminen

- Kuntademokratian ja osallisuuden kehittämistyö (esim. kansallinen kuntademokratiaverkosto)
- Kaupunkitasoiset osallistumisen prosessit (esim. kaupungin strategia)
- Uusien menetelmien pilotointi ja käytön tuki
- Mittaaminen ja arviointi

Koordinointi

- Osallistuva Vantaa – ohjelma ja toimialojen osallisuussuunnitelmat
- Tapahtumat
 - Kaupungin johdon asukasfoorumit
 - Alueen päivät
- Menetelmät
 - Asukasraadit
 - Osallisuuspuhelin
 - Erätauko-dialogi

Palvelut

- Osallisuuden suunnittelun tuki
- Asukastilaisuuksien suunnittelun ja fasilitoinnin tuki
- Asukkaiden tavoittamisen tuki
- Sähköinen osallisuusympäristö
- Alueelliset uutiskirjeet
- Koulutukset henkilöstölle
- Osallisuusverkosto
- Osallisuuspalvelut-sivusto intrassa

Yhteistyökumppani

- Paikalliset verkostot
- Asukastilat ja kylätapahtumat matalan kynnyksen osallistumisen paikkoina
- Avustukset kansalaistoimintaan
- Tilat kansalaistoimintaan

Osallistuva Vantaa – ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Osallistuva Vantaa ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet on jaoteltu [pää tavoitteisiin](#) ja viiden teeman alle. Pää tavoitteilla ei ole erillisiä toimenpiteitä, sillä teemojen tavoitteet toteuttavat kaikki niitä.

Ohjelman teemat ovat:

- [Vahvistamme alueellista osallisuutta](#)
- [Kokeilemme ja kehitämme osallisuuden digiratkaisuja](#)
- [Kohtaamme ja käymme puntaroivaa keskustelua](#)
- [Tuemme hiljaisten ryhmien osallisuutta](#)
- [Suora osallistuminen täydentää edustuksellista demokratiaa](#)



Päätavoitteet

Osallistuva Vantaa -ohjelman päätavoitteet ja niiden mittarit ohjaavat ja mittaavat paitsi ohjelmakauden tavoitteita myös jatkuvaa toimintaa. Päätavoitteilla ei ole erillisiä toimenpiteitä, sillä teemojen alta löytyvät toimenpiteet edistävät niistä jokaista.

Tavoite 1: Vantaalaiset kokevat osallisuutta.

Mittari: Osallisuuskyselyn tulokset osallisuusindikaattorista.

Tavoite 2: Vantaalaiset ovat tyytyväisiä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa.

Mittari: Osallisuuskyselyn tyytyväisten ja melko tyytyväisten osuus.

Tavoite 3: Vantaan äänestysprosentti nousee kuntavaaleissa.

Mittari: Kuntavaalien äänestysprosentti.

Tavoite 4: Asukasvuorovaikutuksen kanavat ovat tunnettuja.

Mittari: Osallisuuskyselyn tulokset viestintäkanavien tunnettuudesta.



Vahvistamme alueellista osallisuutta



Tavoite 1: Paikallisempaa osallistumista yhteistyössä

Toimenpide: Kehitämme asukasfoorumikonseptia vuorovaikutteisemmaksi.

Toimenpide: Tuemme paikallista asukasaktiivisuutta. Keräimme hyviä toimintatapoja nykyisistä asukasliikkeistä, luomme mallin kaupungin osallistumiselle ja tuelle sekä kokeillemme uusia tapoja edistää alueellista osallisuutta.

Toimenpide: Uudistamme Alueen päivä -konseptin.

Tavoite 2: Osallistuva budjetointi lisää asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia

Toimenpide: Vakiinnutamme osallistuvan budjetoinnin osaksi kaupungin jatkuvaa toimintaa ja laajennamme sen poikkitoimialaiseksi.

Tavoite 3: Viestinnästä paikallisempaa

Toimenpide: Parannamme alueellisia uutiskirjeitä.

Toimenpide: Menemme mukaan some-ryhmiin.

Toimenpide: Näymme paikallislehdissä.

Tavoite 4: Kaupungin avoimet kohtaamistilat luovat osallisuutta

Toimenpide: Kartoitamme kohtaamistilat.

Tavoite 5: Omaehtoisen toiminnan tukeminen

Toimenpide: Tutkimme kumppanuusrahoitusmallin mahdollisuuksia.

Toimenpide: Tuemme tapahtumien järjestämistä.

Kokeilemme ja kehitämme osallisuuden digiratkaisuja



Tavoite 1: Käyttäjälähtöiset ja matalan kynnyksen osallistumisen digipalvelut

Toimenpide: Parannamme sähköistä osallisuusympäristöä yhdessä kaupunkilaisten kanssa.

Toimenpide: Kehitämme monipuolista, kattavaa ja vilkasta sähköistä osallisuusympäristöä yhdessä työntekijöiden kanssa.

Toimenpide: Luomme yhteisiä digiratkaisuja hyvinvointialueen kanssa.

Tavoite 2: Edistämme digikokeiluja

Toimenpide: Kokeilemme pelillistämistä.

Toimenpide: Kokeilemme digitaalisia kaupunkimalleja.

Tavoite 3: Vuorovaikutteinen etäosallistuminen

Toimenpide: Kehitämme ja jatkamme koronapandemian aikana opittua etävuorovaikutusta.



Kohtaamme ja käymme puntaroivaa keskustelua



Tavoite 1: Puntaroiva keskustelu vakiintunut osa päätösten valmistelua

Toimenpide: Hyödynnämme asukasraateja päätösten valmistelussa.

Tavoite 2: Laadukkaan ja rakentavan keskustelun menetelmät käytössä palveluissa ja yhteiskehittämisessä

Toimenpide: Hyödynnämme Erätauko-dialogeja.

Toimenpide: Säilytämme dialogisen verkostotyön osaamisen.



Tuemme hiljaisten ryhmien osallisuutta



Tavoite 1: Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen

Toimenpide: Vahvistamme lasten ja nuorten osallisuutta Lapsiystävällinen kunta –toimintasuunnitelman mukaan.

Tavoite 2: Vieraskielisten osallisuuden vahvistaminen

Toimenpide: Panostamme selkokieliin ja vieraskieliin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin.

Toimenpide: Luomme uusia menetelmiä ja toimintatapoja.

Tavoite 3: Syrjäytymisvaarassa olevien osallisuuden tukeminen

Toimenpide: Luomme uusia toimintamalleja.

Toimenpide: Edistämme kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä.

Toimenpide: Lisäämme osaamista esteettömien tilaisuuksien järjestämisestä.

Tavoite 4: Digiosallistumisen esteiden poistaminen.

Toimenpide: Kehittämme osallisuuspuhelimesta sujuvan vaihtoehdon digiosallistumiselle.



Suora osallistuminen täydentää edustuksellista demokratiaa



Tavoite 1: Asukasvuorovaikutus on suunnitelmallista

Toimenpide: Kannustamme asukasvuorovaikutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Toimenpide: Lisäämme asukasosallisuuden osaksi päätöksiä.

Tavoite 2: Luottamushenkilöiden ja asukkaiden vuoropuhelu vahvistuu

Toimenpide: Otamme käyttöön uusia paikkoja luottamushenkilöiden ja asukkaiden vuoropuhelulle.

Toimenpide: Kokeilemme verkkokeskusteluja.

Tavoite 3: Päätöksenteon avoimuuden lisääminen

Toimenpide: Teemme avoimempaa viestintää kaupunkitasoisesta päätöksenteosta.

Toimenpide: Parannamme palautepalvelun käyttämistä.

Tavoite 4: Vaikuttamistoimielinten vaikuttavuus kasvaa

Toimenpiteet: Järjestämme vähintään yhden kokouksen vuodessa avoimena kuntalaisille.

Toimenpiteet: Kehitämme vaikuttamistoimielinten viestintää näkyvämmäksi sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla.



Valmisteluprosessi ja liitteet

Osallistuva Vantaa -ohjelma on valmisteltu vuorovaikutteisesti asukkaiden, henkilökunnan ja luottamushenkilöiden kanssa. Valmistelua johti osallisuusstrategiateeman johtoryhmä sekä koordinoi ja toteutti Osallisuuspalvelut.

Ohjelmaan liittyviin kyselyihin vastasi keväällä 2021 yhteensä 912 vantaalaista asukasta, luottamushenkilöä ja kaupungin työntekijää. Satunnaisotannalla koostettu asukasraati oli mukana valmistelussa touko-elokuussa 2021. Valmistelua käsiteltiin keväällä 2021 vaikuttamistoimielimissä, kaupungin johtoryhmässä, kaupunginhallituksessa sekä vapaa-ajan lautakunnassa.

Ohjelma oli avoimella kommentoinnilla OsallistuvaVantaa.fi-alustalla kesällä 2021. Ohjelman aiheista järjestettiin myös erillisiä sidosryhmäpalavereita, verkkokeskustelu ja seminaari. Ohjelman valmistelussa huomioitiin lisäksi toimialojen osallisuussuunnitelmat, toimialojen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vuosiraportointi, Vantaalla tehdyt kuntalaiskyselyt, Kuntaliiton Kuntalaistutkimus sekä ajankohtaista osallisuuskeskustelua ja -tutkimusta. Valmistelussa huomioituun myös muut ohjelmat, joissa on linjauksia osallisuudesta



Liitteet

Osallistuva Vantaa –ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet taulukossa

Osallistuva Vantaa –ohjelman taustoittava dokumentti

Toimialojen osallisuussuunnitelmat 2021

- [Kaupunkikulttuuri](#)
- [Kaupunkistrategia ja johto](#)
- [Kasvatus ja oppiminen](#)
- [Kaupunkiympäristö](#)
- [Sosiaali- ja terveystoimi](#)

